

Chłodnictwo i Kriogenika - Ćwiczenia

Lista 4

dr hab. inż. Bartosz Zajączkowski
bartosz.zajaczkowski@pwr.edu.pl

Politechnika Wrocławska
Wydział Mechaniczno-Energetyczny
Katedra Termodynamiki, Teorii Maszyn i Urządzeń Ciepłych

1 października 2018

1 Zadania

Uwaga: Przy rozwiązywaniu poniższych zadań należy skorzystać z wykresów $\log p - h$ dla czynników chłodniczych **R717** oraz **R134a**.

Zad.1 Z wykresu $\log p - h$, odczytaj objętość właściwą czynnika **R134a**, przechowywanego pod ciśnieniem $p = 6$ bar przy stopniu suchości odpowiednio $x = 0.2$, $x = 0.4$, $x = 0.6$, $x = 0.8$. W podobny sposób dokonaj odczytu przy następujących parametrach:

- a) $p = 8$ bar, $x = 0.5$
- b) $p = 4$ bar, $x = 0.3$
- c) $T = 50$ °C, $x = 0.6$
- d) $T = -20$ °C, $x = 0.35$
- e) $T = 0$ °C, $x = 0.9$
- f) $p = 0.8$ bar, $x = 0.7$

Zad.2 Z wykresu $\log p - h$, odczytaj temperaturę w jakiej znajduje się amoniak **R717**, którego stopień suchości oraz objętość właściwa wynoszą odpowiednio:

- a) $x = 0.1$, $v = 0.008$
- b) $x = 0.3$, $v = 0.070$
- c) $x = 0.5$, $v = 0.04$
- d) $x = 0.7$, $v = 0.2$

e) $x = 0.4, v = 0.15$

f) $x = 0.2, v = 0.04$

Zad.3 Butla o pojemności $v = 20 \text{ dm}^3$ zawiera $m = 0.25 \text{ kg}$ amoniaku **R717**. Określić temperaturę w której cała ciecz w butli zamieni się w parę.

Zad.4 Butla o pojemności $v = 5 \text{ dm}^3$ zawiera $m = 0.25 \text{ kg}$ **R134a**. Określić temperaturę w której cała ciecz w butli zamieni się w parę.

Zad.5 W przewodzie o średnicy wewnętrznej $d = 70 \text{ mm}$ płynie amoniak **R717** o temperaturze $T = -40^\circ\text{C}$ z prędkością $v = 4 \text{ m/s}$. Strumień masowy wynosi $\dot{m} = 115 \text{ kg/h}$. Oblicz stopień suchości płynącego przewodem czynnika.

a) na podstawie wykresu $\log p - h$,

b) metodą obliczeniową.

W metodzie obliczeniowej należy przyjąć parametry stanów nasycenia w temperaturze $T = -40^\circ\text{C}$ odpowiednio $v' = 1.449 \text{ dm}^3/\text{kg}$, $v'' = 1.5899 \text{ m}^3/\text{kg}$.

Zad.6 Butlę o objętości $v = 9 \text{ l}$ napełniono czynnikiem chłodniczym **R134a** w ilości $m = 0.6 \text{ kg}$. Napełnianie przeprowadzono w temperaturze $T_1 = 10^\circ\text{C}$. Następnie butlę przeniesiono ją do pomieszczenia o temperaturze $T_2 = 40^\circ\text{C}$. Określić parametry czynnika w butli po jej przeniesieniu:

a) z wykorzystaniem wykresu $\log p - h$,

b) metodą obliczeniową.

W przypadku korzystania z wykresu należy dodatkowo odczytać wartości ciśnień w obu przypadkach. Posługując się metodą obliczeniową należy przyjąć parametry stanów nasycenia w temperaturze $T = 10^\circ\text{C}$ odpowiednio: $v' = 0.722d \text{ m}^3/\text{kg}$, $v'' = 0.0482 \text{ m}^3/\text{kg}$, a w w temperaturze $T = 40^\circ\text{C}$ odpowiednio: $v' = 0.871d \text{ m}^3/\text{kg}$, $v'' = 0.0199 \text{ m}^3/\text{kg}$.

Zad.7 Stopień suchości czynnika **R134a** znajdującego się w zamkniętej butli wynosi $x = 0.2$, a temperatura $T_1 = -40^\circ\text{C}$. Jakie ciepło jednostkowe należy doprowadzić do butli, aby temperatura czynnika wzrosła do $T_2 = -10^\circ\text{C}$.

Zad.8 W sprężarce o sprężu $\pi = 4.5$ został izentropowo sprężony amoniak **R717**. Z wykresu $\log p - h$ odczytaj temperaturę końca sprężania, przyjmując, że czynnik ma na wlocie parametry jak na linii nasycenia oraz temperaturę T odpowiednio: -30°C , -10°C , 0°C .

Zad.9 Butlę o objętości $v = 20 \text{ dm}^3$ wypełniono amoniakiem **R717** ($m = 2 \text{ kg}$). Przechowuje się ją w temperaturze $T = 20^\circ\text{C}$. Wiedząc, że w tej temperaturze objętość właściwa amoniaku na linii nasycenia wynosi odpowiednio: $v' = 0.00168 \text{ m}^3/\text{kg}$, $v'' = 0.141 \text{ m}^3/\text{kg}$, oblicz stopień suchości gazu w butli. Ile musiało by się znajdować w butli czynnika, aby w tych samych warunkach przechowywania, stopień suchości wynosił $x = 0.8$.

Zad.10 W parowaczu całkowicie odparowano $m = 2\text{ kg}$ **R134a**, w temperaturze $T = -20^\circ\text{C}$. Oblicz całkowite ciepło odparowania, jeżeli stopień suchości czynnika na wlocie do parowacza wynosił $x = 0.2$. Wykonaj takie samo obliczenia dla amoniaku **R717** i porównaj ze sobą uzyskane wyniki.

2 Rozwiązania

Zad.1 Objętość właściwa czynnika R134a w ciśnieniu $p = 6\text{ bar}$ zależności od stopnia suchości wynosi odpowiednio: $v_{x=0.2} = 0.0105\text{ m}^3/\text{kg}$, $v_{x=0.4} = 0.0164\text{ m}^3/\text{kg}$, $v_{x=0.6} = 0.0223\text{ m}^3/\text{kg}$, $v_{x=0.8} = 0.0281\text{ m}^3/\text{kg}$. Dla pozostałych podpunktów z zadaniu, objętość właściwa wynosi odpowiednio:

- a) $v = 0.0148\text{ m}^3/\text{kg}$
- b) $v = 0.0189\text{ m}^3/\text{kg}$
- c) $v = 0.0525\text{ m}^3/\text{kg}$
- d) $v = 0.0627\text{ m}^3/\text{kg}$
- e) $v = 0.0627\text{ m}^3/\text{kg}$

Zad.2 Temperatura czynnika R717 dla kolejnych podpunktów zadania:

- a) $T \approx -25.7^\circ\text{C}$
- b) $T \approx 6.3^\circ\text{C}$
- c) $T \approx 41.8^\circ\text{C}$
- d) $T \approx -10.7^\circ\text{C}$
- e) $T \approx -7.2^\circ\text{C}$

Zad.3 Rozwiązanie pierwszego zadania wymaga znajomości objętości właściwej czynnika w butli. Ponieważ znana jest pojemność butli oraz ilość znajdującego się w środku czynnika, możliwe jest obliczenie objętości właściwej z prostej zależności:

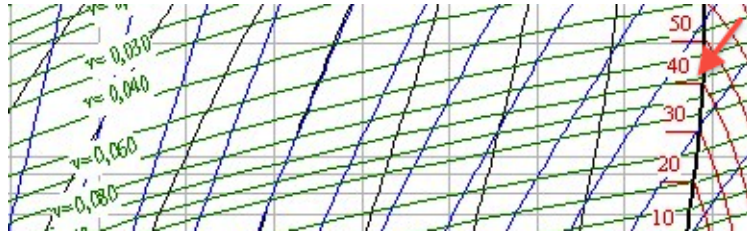
$$v = \frac{V}{m} \quad (1)$$

Należy pamiętać o przeliczeniu dm^3 na m^3/kg , przy czym $1\text{ dm}^3 = 0.001\text{ m}^3$. Dla rozpatrywanego przypadku objętość właściwa wynosi:

$$v = \frac{20\text{ dm}^3 \cdot 0.001}{0.25\text{ kg}} = 0.08\text{ m}^3/\text{kg}$$

Z wykresu $\log p - h$ dla czynnika **R717**, dla objętości właściwej $0.08\text{ m}^3/\text{kg}$ odczytuje się temperaturę na linii nasycenia.

Poszukiwana wartość to $T \approx 41.5^\circ\text{C}$. Dla $T = 41^\circ\text{C}$ objętość właściwa wynosi $v'' = 0.08119\text{ m}^3/\text{kg}$, natomiast dla $T = 42^\circ\text{C}$ wynosi $v'' = 0.07900\text{ m}^3/\text{kg}$.

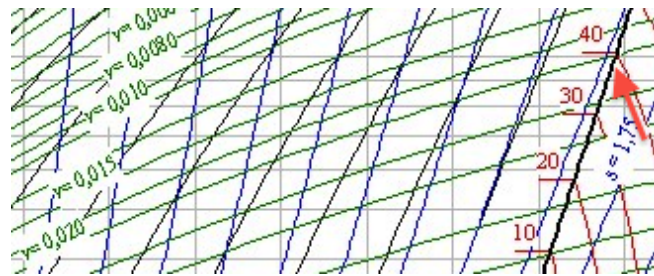

Rysunek 1: Temperatura na linii nasycenia pary R717 dla objętości właściwej $0.08 \text{ m}^3/\text{kg}$.

Zad.4 Zadanie to rozwiązuje się w taki sam sposób jak poprzednie, zmieniają się jedynie wartości oraz czynnik. Z wzoru (1) oblicza się:

$$v = \frac{5 \cdot 0.001 \text{ m}^3}{0.25 \text{ kg}} = 0.02 \text{ m}^3/\text{kg}$$

Z wykresu $\log p - h$ dla czynnika **R134a**, dla objętości właściwej $0.02 \text{ m}^3/\text{kg}$ odczytuje się temperaturę na linii nasycenia.

Rysunek 2: Temperatura na linii nasycenia pary R134a dla objętości właściwej $0.02 \text{ m}^3/\text{kg}$.

Poszukiwana wartość to $T \approx 39.5^\circ\text{C}$. Dla $T = 39^\circ\text{C}$ objętość właściwa wynosi $v'' = 0.01986 \text{ m}^3/\text{kg}$, natomiast dla $T = 40^\circ\text{C}$ wynosi $v'' = 0.02043 \text{ m}^3/\text{kg}$.

Zad.5 Przyjmując założenie, że przepływ jest ustalony, możemy obliczyć objętość właściwą płynącego czynnika przekształcając równanie ciągłości - iloczyn strumienia masy $\dot{m}$ i objętości właściwej v równy jest powierzchni przekroju przepływu A pomnożonej przez jego prędkość w .

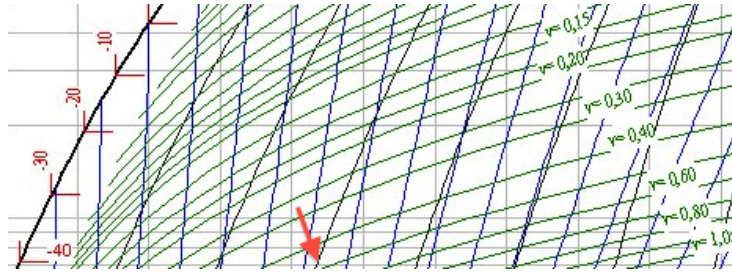
$$\dot{m} \cdot v = A \cdot w \quad (2)$$

Co przy $A = \pi \cdot d^2/4$ prowadzi do:

$$v = \frac{A \cdot w}{\dot{m}} = \frac{\pi \cdot d^2 \cdot w}{4 \cdot \dot{m}} \quad (3)$$

Po podstawieniu wartości z zadania, z uwzględnieniem, że $115 \text{ kg/h} = 0.032 \text{ kg/s}$ uzyskuje się:

$$v = \frac{3.14 \cdot 0.070^2 \text{ m} \cdot 4 \text{ m/s}}{4 \cdot 0.032 \text{ kg/s}} = 0.482 \text{ m}^3/\text{kg}$$

Rysunek 3: Stopień suchości czynnika R717 o objętości właściwej $0.048 \text{ m}^3/\text{kg}$ w temperaturze $T = -40 \text{ °C}$.

Z wykresu $\log p - h$ dla R717 i temperatury $T = -40 \text{ °C}$ można odczytać poszukiwaną wartość:

Odczytana wartość to w przybliżeniu $x = 0.31$.

Rozwiązanie zadania metodą obliczeniową wymaga zastosowania reguły dźwigni, która wiąże ze sobą objętość właściwą v i stopień suchości x :

$$v = v' + x \cdot (v'' - v') \quad (4)$$

Po przekształceniu:

$$x = \frac{(v - v')}{(v'' - v')} \quad (5)$$

$$x = \frac{0.48 \text{ m}^3/\text{kg} - 1.499 \cdot 0.001 \text{ m}^3/\text{kg}}{1.5899 \text{ m}^3/\text{kg} - 1.499 \cdot 0.001 \text{ m}^3/\text{kg}} = 0.30$$

Zad.6 Z tym zadaniem rozwiązanie przebiega podobnie jak w poprzednim. Na wstępie należy obliczyć objętość właściwą czynnika w stanie początkowym wykorzystując równanie (1).

$$v = \frac{9 \cdot 0.001 \text{ m}^3}{0.6 \text{ m}} = 0.015 \text{ m}^3/\text{kg}$$

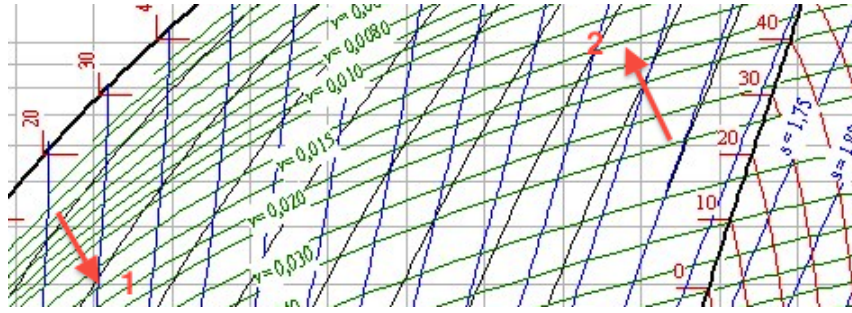
Na wykresie $\log p - h$ należy odnaleźć stan początkowy **1** (wykorzystując informacje o temperaturze i objętości właściwej), a następnie przemieszczając się po linii stałej objętości (mamy do czynienia z przemianą izochoryczną) dojść do temperatury końcowej - stanu **2** i odczytać poszukiwane wartości.

W tym wypadku stopień suchości wynosi w przybliżeniu $x = 0.75$. Ciśnienie w temperaturze początkowej wynosi $p_1 = 2.95 \text{ bar}$, natomiast w temperaturze końcowej ok. $p_2 = 10.18 \text{ bar}$.

Posługując się metodą obliczeniową, należy skorzystać z równania (4), aby obliczyć stopień suchości w stanie początkowym. Podstawiając dane z zadania obliczamy:

$$v_1 = \frac{0.015 \text{ m}^3/\text{kg} - 0.722 \cdot 0.001 \text{ m}^3/\text{kg}}{0.482 \text{ m}^3/\text{kg} - 0.722 \cdot 0.001 \text{ m}^3/\text{kg}} = 0.30$$

Ponieważ przemiana jest izochoryczna, możemy posługując się równaniem (5) obliczyć stopień suchości w stanie końcowym:

Rysunek 4: Parametry czynnika R134a w temperaturze $T = 0^\circ\text{C}$ i $T = 40^\circ\text{C}$ oraz objętości właściwej $v = 0.015\text{ m}^3/\text{kg}$.

$$x = \frac{0.015\text{ m}^3/\text{kg} - 0.871 \cdot 0.001\text{ m}^3/\text{kg}}{0.0199\text{ m}^3/\text{kg} - 0.871 \cdot 0.001\text{ m}^3/\text{kg}} = 0.742$$

Zad.7 Podobnie jak w zadaniu 6, tak i tu przemiana jest izochoryczna. Dla temperatury -40°C objętość właściwa na linii nasycenia **R134a** wynosi $v' = 0.705\text{ m}^3/\text{kg}$, $v'' = 0.369\text{ m}^3/\text{kg}$. Po podstawieniu danych do równania (4) oblicza się:

$$v = 0.705 \cdot 0.001\text{ m}^3/\text{kg} + 0.2 \cdot (0.369\text{ m}^3/\text{kg} - 0.705 \cdot 0.001\text{ m}^3/\text{kg}) = 0.0743\text{ m}^3/\text{kg}$$

Wartości entalpii i ciśnień odczytujemy z wykresu $\log p - h$ lub tabeli:

W stanie 1 dla temperatury $T_1 = -40^\circ\text{C}$:

- $p_1 = 0.52\text{ bar}$
- $h'_1 = 149.97\text{ kJ/kg}$
- $h''_1 = 372.93\text{ kJ/kg}$

W stanie 2 dla temperatury $T_2 = 0^\circ\text{C}$:

- $p_2 = 2\text{ bar}$
- $h'_2 = 188\text{ kJ/kg}$
- $h''_2 = 390\text{ kJ/kg}$

Stopień suchości w stanie 2: $x = 0.7$.

Wartość entalpii w punkcie 1 i w punkcie 2 oblicza się z zależności:

$$h = h' + x \cdot (h'' - h') \tag{6}$$

Podstawiając dane:

$$h_1 = 149.97\text{ kJ/kg} + 0.2 \cdot (372.93\text{ kJ/kg} - 149.97\text{ kJ/kg}) = 184.56\text{ kJ/kg}$$

$$h_2 = 188\text{ kJ/kg} + 0.7 \cdot (390\text{ kJ/kg} - 188\text{ kJ/kg}) = 329\text{ kJ/kg}$$

Jednostkowa ilość ciepła którą należy dostarczyć odpowiada różnicy entalpii w stanie pierwszym i w stanie drugim, czyli:

$$q = h_2 - h_1 = 329 - 184.56 = 144.44\text{ kJ/kg}$$